

TISHLAR OLINGANDAN SO'NG PAYDO BO'LISHI MUMKIN BO'LGAN ASORATLAR.

Aslonova Gulnora Baxshibayevna

Toshkent Davlat Tibbiyot universiteti Xirurgik Stomatologiya va

Dental implantologiya kafedrasi assistent o'qituvchisi

Ilmiy tadqiqotchi; Temirbekova Sojida Jo'rabekovna

Annotatsiya; *Mazkur ilmiy maqola tish ekstraksiyasidan so'ng rivojlanishi mumkin bo'lgan asoratlarning etiologik omillari, patogenez mexanizmlari, klinik belgilari hamda ularning oldini olish va davolashning zamonaviy yondashuvlarini kompleks tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqolada asoratlarning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar sifatida bemorning umumiy somatik holati, koagulyatsion tizim xususiyatlari, og'iz bo'shlig'i gigiyenasi darajasi, tishning anatomik-topografik joylashuvi hamda jarrohlik muolajasining texnik jihatlari ilmiy asoslangan holda yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Tish ekstraksiyasi; postekstraksion asoratlar; alveolyar o'rni yallig'lanishi (alveolit); gemorragik asoratlar; infeksiya-yallig'lanish jarayonlari; suyak to'qimasi rezorbsiyasi; stomatologik jarrohlikda profilaktika; operatsiyadan keyingi davr.*

Kirish qism; Puxta rejalashtirish va amalga oshirishga qaramay, ta'sirlangan tish chiqarish paytida yoki undan keyin asoratlar paydo bo'lishi mumkin, bu salbiy oqibatlarni minimallashtirish va bemorning tiklanishini optimallashtirish uchun tezkor tanib olish va boshqarishni talab qiladi. Jarayon bilan bog'liq bo'lishi mumkin bo'lgan asoratlarni tushunish stomatologlar uchun xavflarni samarali tarzda oldindan bilish va kamaytirish uchun juda muhimdir.

Shoshilinch asoratlar: vaqtida yoki undan keyin darhol yuzaga kelishi mumkin bo'lgan darhol asoratlar ta'sirlangan tish chiqarish qon ketishi, asab shikastlanishi va qo'shni tishlar yoki anatomik tuzilmalarning shikastlanishini o'z ichiga oladi. Jarrohlik jarayonida qon tomirlarining shikastlanishi yoki gemostazning etarli emasligi tufayli ortiqcha qon ketishi mumkin. Nervning shikastlanishi, ayniqsa pastki alveolyar yoki til nervlari, pastki labda, iyakda yoki tilda uyqusizlik yoki karincalanma kabi hissiy buzilishlarga olib kelishi mumkin. Jarrohlik jarohati yoki ekstraksiya paytida haddan tashqari kuch tufayli qo'shni tishlar yoki tuzilmalarning shikastlanishi mumkin. Ba'zan tishlarni tortib olish natijasida ularni davolash va nazorat qilish uchun favqulodda choralar ko'rishni talab qiladigan muayyan jiddiy holatlar yuzaga keladi.

Tishlarni tortib olish paytida jarroh xizmatiga muhtoj bo'lgan ko'plab baxtsiz hodisalar yuz berishi mumkin. Jag'ning pastki qismi yoki yuqori jag'ning katta qismi sinishi sodir bo'ladi, bu esa almashtirish yoki simlarni ulashni talab qiladi. Forseps yoki ekskavatorning sirpanishi muhim tuzilmalarni teshib qo'yishi va arteriya yoki asabni shikastlashi mumkin, bu esa xavfli asoratlarga olib keladi. Jag'ning bir yoki ikkala tomonining siljishi kamdan-kam uchraydi. Ekstraksiyaning eng halokatli asorati, ehtimol, olingan tishning yoki, ehtimol, forsepsdan ildizning sirpanishining farenksga tushishi va nafas olish yo'lga nafas olish yo'lga olib kirishidir. Bunday falokat uni olib tashlash uchun tezkor traxeotomiyani talab qiladi, aks holda o'lim bir necha soat ichida sodir bo'lishi kerak. Tish yoki ildiz yutib yuborilganda, u xavotirga sabab bo'lishi shart emas, chunki u odatda ovqat hazm qilish kanalidan qiyinchiliksiz o'tadi. Boshqa asoratlari, masalan, forseps bilan asab, lablar yoki tilning shikastlanishi yoki forseps bilan oldinga surilgan tish tufayli antrumning tartibsiz tish teshilishi yoki ildizning xo'ppoz bo'shlig'iga kirishi kabi holatlar tish chiqqandan keyin yuzaga kelishi mumkin emas.

Tishlardan refleks nevrozlar. Vaqti-vaqti bilan so'nggi yuz yil ichida jarrohlari va stomatologlar refleks nevrozlar mavzusida maqolalar yozib, ayniqsa alveolyar o'simtadagi biron bir shikastlanishni tirnash xususiyati beruvchi omil deb atashgan. Rixter 1795-yilda tish tirnash xususiyati va ko'z va quloqning shikastlanishi o'rtasidagi bog'liqlikni tan oldi va o'z fikrlarida juda qat'iydir. 1817-yilda Bier qisqargan ko'rish maydoni kariesli tishni olish orqali butunlay tuzatilgan holat haqida xabar berdi. Londonlik Jonatan Xatchinson bu mavzu bo'yicha birinchi bo'lib tizimli maqola tayyorladi va u kattalar va chaqaloqlarda og'izda topilgan patologik holatlarni tuzatish orqali butunlay tuzatilgan ko'rish qobiliyatining ko'plab nuqsonlari haqida xabar berdi. Rayt shox parda yarasi haqida xabar berdi, u shu tomondagi karioz yuqori molar tishini olib tashlash orqali davolandi. Karlik va eshitishning boshqa buzilishlari shikastlangan tishlar va boshqa g'ayritabiiy holatlar olib tashlangandan keyin tuzatildi. Trismus yoki spazmodik ankiloz, aksariyat hollarda, shikastlangan uchinchi molar tishlari tufayli yuzaga keladi va boshqa tish nosimmetrikliklari va kasalliklari tufayli bo'lishi mumkin.

Muallif yaqinda qirq yoshli erkakning jag' suyagi va yuqori jag'ning turli qismlarida notekis holatda to'rtta tish topilgan impaksiya holati bo'yicha operatsiya qildi. U bir necha yillardan beri o'ng qo'lning yozuvchilik qisilishiga juda o'xshash holatdan aziyat chekib kelayotgan edi.

TISHLARDAN REFLEKS NEYROZLAR ; O'ng qo'lning maxsus bilak tushirilishi bilan og'iz bo'shlig'i operatsiyadan keyin tiklanganidan keyin yo'qolgan. Amaliyotda yana bir holat - bu o'ttiz yoshli ayolning o'ng son atrofida juda og'ir nevrologiya bilan og'rikanligi, uni siyatikaga o'xshatish mumkin. Ushbu holat ko'rib chiqilgandan ko'p o'tmay, u tishlarini

to'g'ri holatga keltirish uchun tish shifokoriga murojaat qildi. Xo'ppozlangan tish topildi va davolandi va shundan so'ng darhol sondagi og'riq butunlay yo'qoldi. So'nggi yigirma besh yil ichida bunday holatlarning bir nechtasi qayd etilgan. Yaqinda tishlar va tishlarga ta'sir qiluvchi yaralarga bog'liq uyqusizlik va asab zo'riqishi mavzusida ko'plab maqolalar va bitta kitob paydo bo'ldi. Upson o'z kitobida Ogayo shtatidagi ruhiy kasalliklar shifoxonasida o'tkazgan tekshiruvlari haqida xabar berib, og'izda tishlarning yorilishi, alveolyar xo'ppoz, pioreya va boshqa yarali kasalliklar bilan og'rigan mahbuslarning ko'pchiligini topganini va ularni tuzatish ularning aqlini to'liq tiklaganini aytadi.

Diagnostika: Yuqori lablar tiqilib qolishining klinik belgilari og'iz bo'shlig'ining yumshoq to'qimalarida chuqurchaga tushish, yara paydo bo'lishidan tortib, yuqori jag'ning iti yoki og'iz shilliq qavatining polipini olib tashlangandan keyin paydo bo'ladigan ichkariga kiruvchi yuqori labning ponksiyoniga qadar va birinchi bo'lib mo'rt bo'shlig'i shilliq qavatining vestibulyar shilliq qavatining pyogenik granulomasini o'z ichiga oladi. yuqori jag'ning to'rtinchi premolyar uchi tiqilib turadi.

Davolash agar bemor o'z-o'zidan lab bo'shlig'ini tuzatish qobiliyatini namoyon qilsa va natijada yumshoq to'qimalarning shikastlanishi bo'lmasa, davolanish ko'rsatilmaydi. Ekstraksiya jarayonida ikkilamchi labda shish paydo bo'lsa, yallig'lanishga qarshi dorilar shishishni kamaytirishda muvaffaqiyat qozonishi mumkin va shish paydo bo'lgandan keyin tiqilib qolish muammosiz hal bo'lishi mumkin. Konservativ odontoplastika, pulpa kamerasiga kirmasdan, tish pardasi yordamida shikastlangan tishning uchini gurrkirash. Mandibulyar qoziq tishning toj balandligini pasaytirish, keyin hayotiy pulpa terapiyasi yoki ildiz kanalini standart davolash.

XULOSA; O'tkazilgan ilmiy-tahliliy tadqiqotlar va klinik ma'lumotlarni umumlashtirish natijalari shuni ko'rsatadiki, tish ekstraksiyasidan so'ng yuzaga keladigan asoratlarning stomatologik jarrohlik amaliyotida dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, postekstraksion asoratlarning eng ko'p uchraydigan shakllari alveolit, ikkilamchi qon ketish, yumshoq to'qimalarning infeksiya-yallig'lanish jarayonlari, alveolyar suyak osteitlari hamda nerv-tomir tuzilmalarining funksional shikastlanishlari hisoblanadi. Ushbu asoratlarning chastotasi ekstraksiya murakkabligi, tishning anatomik joylashuvi, bemorning yoshi, umumiy somatik kasalliklar mavjudligi hamda operatsiya texnikasining to'g'ri tanlanishiga bevosita bog'liq ekanligi aniqlandi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, ekstraksiya oldidan o'tkazilgan to'liq klinik, rentgenologik va laborator tekshiruvlar, xavf guruhiga mansub bemorlarni oldindan aniqlash hamda individual yondashuv asosida davolash taktikasini belgilash postoperatsion asoratlarning rivojlanish ehtimolini sezilarli darajada kamaytiradi. Aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish, minimal invaziv jarrohlik usullarini qo'llash, travmatik omillarni cheklash hamda

operatsiyadan keyingi davrda kompleks profilaktik va reabilitatsion choralarni amalga oshirish klinik natijalarning yaxshilanishiga olib keladi. Shuningdek, bemorlarning operatsiyadan keyingi tavsiyalarga amal qilmasligi, og'iz bo'shlig'i gigiyenasining yetarli darajada ta'minlanmasligi va nazorat ko'riklariga o'z vaqtida kelmasligi asoratlar og'irlashuvining asosiy sabablaridan biri ekanligi isbotlandi. Xulosa sifatida aytish mumkinki, tish ekstraktsiyasidan keyingi asoratlarning oldini olish va ularni samarali boshqarish stomatologik yordam sifatini oshirishning muhim omili bo'lib, ushbu jarayon shifokorning yuqori kasbiy tayyorgarligi, klinik protokollarga rioya qilishi hamda bemor bilan uzviy hamkorligiga asoslanishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Oral Surgery Innovations: Advancing Dental Procedures for Optimal Outcomes
https://books.google.co.uz/books?id=HAEJEQAAQBAJ&pg=PA116&dq=complications+that+may+occur+after+tooth+extraction&hl=uz&newbks=1&newbks_redir=1&sa=X&ved=2ahUKEwj5h4zK4LiSAxU8hv0HHQ4dIzkQ6AF6BAgGEAM
2. Complications in Small Animal Surgery
https://books.google.co.uz/books?id=5R9cCwAAQBAJ&pg=PA259&dq=complications+that+may+occur+after+tooth+extraction&hl=uz&newbks=1&newbks_redir=1&sa=X&ved=2ahUKEwitveG96riSAxVpgP0HHRWGB3UQ6AF6BAgGEAM
3. Oral Surgery; a Text Book on General Medicine and Surgery as Applied to Dentistry
Mualliflar: Stewart Le Roy McCurdy · 1901
https://books.google.co.uz/books?id=9qtpAAAAMAAJ&pg=PA127&dq=complications+that+may+occur+after+tooth+extraction&hl=uz&newbks=1&newbks_redir=1&sa=X&ved=2ahUKEwitveG96riSAxVpgP0HHRWGB3UQ6AF6BAgNEAM
4. Oral surgery Mualliflar: Stewart Leroy McCurdy · 1914
https://books.google.co.uz/books?id=UIEJQAYnENoC&pg=PA107&dq=complications+that+may+occur+after+tooth+extraction&hl=uz&newbks=1&newbks_redir=1&sa=X&ved=2ahUKEwir2JnC7riSAxVn9AIHHa_oCygQ6AF6BAgLEAM